

Marko JOSIPOVIĆ

Simpozij o proročkom poslanju Crkve Split, 23. listopada 1998. god.

Obraćajući se biskupima Bosne i Hercegovine za svoga boravka u Sarajevu (12.-13. travnja 1997.), papa Ivan Pavao II. ih je između ostaloga izričito pozvao da dižu "proročki glas" i ukazuju na nasilja i nepravde te da nazivaju "zlo pravim imenom". Te su Papine riječi na sebe privukle pozornost također izvancrkvene javnosti. I mnogim drugim riječima Papa je potaknuo biskupe da proročki djeluju i nastupaju u zaštitu povjerenih im vjernika, kao i uopće u obranu ljudskih prava i dostojanstva svakoga čovjeka te Božjega zakona i osnovnih moralnih načela. On to ustvari redovito čini pri svojim obraćanjima biskupima, pa i svećenicima i redovnicima, a sve članove Crkve zajedno neprestano potiče na proročko svjedočko življenje prema istini evanđelja.

Proročko poslanje i djelovanje Crkve temeljno je pitanje kršćanske vjerničke egzistencije. Svoj teološki simpozij, koji je održan 23. listopada 1998., Teologija u Splitu posvetila je upravo temi "Crkva između proročkog poslanja i konformizma". Na simpoziju je nastupilo pet predavača koji su obradili različite vidike tog pitanja.

Prvo predavanje s naslovom "Crkva u procjepu između proročkog navještaja i konkretne crkvene prakse" održao je Tomislav Ivančić, dekan Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu. On je naglasio da je raskorak između crkvene prakse i proročkog navještaja krupan problem u Crkvi, čemu se ne treba čuditi jer je ona sazdana ne samo od božanskog nego i od ljudskog elementa i kao takva treba se neprestano obnavljati i obraćati, te da je i II. vatikanski koncil tražio načine kako da Crkvu izvuče iz toga procjepa. Predočivši različite vidove problema i tragajući za odgovorom na pitanje kako pomiriti radikalnost proročkog navještaja s kompromisima konkretnog ostvarenja Crkve, Ivančić se prvo zadržao na promatranju službi i stvarnosti Duha u Crkvi, oslanjajući se pritom poglavito na razmišljanja N. Berdjajeva, K. Bartha, D. Bonhoeffera, H. Ursa von Balthasara. Na daljnjem putu prema odgovoru na postavljeno pitanje on je potcrtao da se proročki navještaj

javlja usred konkretne egzistencije (nepravdi, patnji, tlačenja naroda i sl.) te prikazao smisao proročkog poslanja prema Starom i Novom zavjetu, nauku i ponašanje Isusa iz Nazareta i životu Prave crkve. Iz tog prikaza razvidno je da se proročka poruka temelji na Zakonu, da su proroci tražili nove izričaje Božje poruke i vjernost duhu a ne slovu Zakona, da su tumačili pravi smisao događaja i tako očitovali Božju volju, da je Isus nastupao i kao prorok, da je sličan prorocima ali i da ih nadvisuje kao Mesija, ljubljani Sin živoga Boga na kojega silazi Duh; u crkvenoj praksi Bog je prisutan, no "kao u ogledalu", te zato proročki navještaj zahtijeva promjene i hod prema eshatonu bez zaustavljanja.

Teološko promišljanje Crkve otkriva u njoj karizmatički i juridički vidik i stoga mogućnost i neizbježnost napetosti između juridičkog i karizmatičkog. Očito je također da se Crkva, zbog toga što je po svojoj naravi "za druge", u promjenljivosti svijeta i sama mora mijenjati, no ostajući istovremeno uvijek Kristova i stoga u tome nepromjenljiva. U svjetlu Isusova nauka i držanja otkriva se i rješenje pitanja procjepa između proročkog navještaja i kompromisa. Isus je poznavao ljudsku slabost, ali brojni evanđeoski tekstovi pokazuju da je unatoč tomu bio radikal i tražio radikalizam bez kompromisa. Istovremeno pak brojni slučajevi pokazuju da je i sam "pravio određene kompromise" utoliko ukoliko nije kažnjavao nego bio milosrdan i tražio milosrđe, što međutim ne isključuje proročki radikalizam. To znači da se proročki navještaj i kompromisna praksa Crkve međusobno ne isključuju, nego koegzistiraju kao što u Crkvi "koegzistiraju ljudi vjernici i Isus, Sin Božji".

Zaključujući, Ivančić je naglasio dužnost Crkve "da živi nutarnju dimenziju i poslanje u svijetu" te da je ona "proročka samo ako istovremeno živi ljudsku i Božju milosnu egzistenciju". Ako se bori "protiv defetizma, grijeha i sablazni, ona ostvaruje proročki navještaj i stvara pravedniji svijet".

Pozornost sudionika simpozija privuklo je nsvakidašnje predavanje o zajednici L'Arche (Korablja) u mjestu Cuise la Motte (Francuska), što ga je održao sam voditelj zajednice Michel-Marie Reynaud. Ta zajednica broji oko 120 osoba, od kojih su 45 duševni invalidi. Bilo je to svjedočanstvo o izvanrednoj ljubavi prema bližnjemu, kakvu osobe, nadahnute željom da slijede Isusa i žive evanđelje, iskazuju u toj zajednici osobama koje su njihove obitelji prezrele i odbacile. Predavač je istaknuo kako prihvaćanje osoba koje su bile odbačene za njih znači "ponovno im vratiti njihovo mjesto" i "njihovo dostojanstvo". Korabljine zajednice, a organizirane su u raznim mjestima širom svijeta i po sastavu različite glede vjerske, nacionalne i staleške pripadnosti i dobi, sitno su i skriveno "sjeme", između mnogih drugih, iz kojega raste Božje

kraljevstvo u ovom našem nesavršenom i patnjom, razdorima i mržnjom opterećenom svijetu. Nastale su kao odgovor na konkretnu potrebu ovoga vremena, poput različitih zajednica s posebnim poslanjem koje su se u Crkvi pojavljivale tijekom povijesti da sudjeluju u Kristovu djelu spasenja.

Janez Juhant, dekan Teološkog fakulteta u Ljubljani, obradio je temu "Slovenci i kršćanstvo: teološki vid postmoderne". Rišući ukratko okvir povijesti slovenskog naroda on je ustvrdio da tu povijest determiniraju tijesna povezanost Slovenaca s Katoličkom Crkvom, koja je postala sastavnica identiteta toga naroda, i nepostojanje narodne države. Pozitivni utjecaj Crkve na narodni život preko Katoličkog pokreta i demokratske procese zaustavio je komunistički režim, a posljedice nastojanja oko iskorjenjivanja kršćanstva iz društvene svijesti pojedinaca kao i monopol bivših komunista ne samo u vlasti, nego i u gospodarstvu, medijima i sindikalnom životu, znatno se osjećaju i u postkomunističkoj samostalnoj državi. I u novim prilikama kršćani se zbog pomanjkanja iskustva nerado angažiraju u politici, ali isto tako nisu dovoljno spremni prihvatiti aktivniju ulogu u Crkvi. Predavač nije propustio također ukratko prikazati društveni i gospodarski položaj Crkve i poteškoće s kojima se u razdoblju tranzicije i pojačane sekularizacije sučeljuje Crkva u Sloveniji, naročito svećenici, koji su kao razapeti između neizbježne hijerarhijske strukture i suvremenih svjetovnih tokova, što utječe da se primjerice u evangelizaciji često pribjegava ustaljenim okvirima umjesto posredovanju "živog iskustvenog vjerskog nauka".

Prema Juhantu, u složenim tranzicijskim okolnostima "pogled iz punine vjere" može Crkvi pružiti cjelovit pogled na stvarnost i dati joj dalekosežno usmjerenje. Radi se ustvari o mistici kao dubljem poznavanju vjere i cjelovitom iskustvu koje osim pojedinog navjestitelja prožima zajednicu i dopire do svih područja ljudskog života omogućujući ujedno čitanje znakova vremena i zauzimanje za siromašne i zapostavljene. Zacijelo, zadatak Crkve jest konkretni i povijesni čovjek, a novom društvu valja pristupati s novim duhom.

U svom izlaganju Nediljko A. Ančić, profesor Teologije u Splitu, govorio je o odnosu Crkve i moderne kulture. On je prvo na temelju konstitucije *Gaudium et spes* te dokumanata Pavla VI. i Ivana Pavla II. pokazao kako Crkva, premda postoje poteškoće i opasnosti, vrednuje kulturu jer su poruka spasenja i kultura povezane; vjera je naime upućena na kulturu i ujedno pročišćuje i obogaćuje čovjekova kulturna nastojanja. Međutim, današnju europsku kulturu, koju se obično naziva modernizam odnosno postmodernizam, korjenito izmijenjenu pod uplivom društvenih

prevrata šezdesetih godina, karakteriziraju između ostalog individualizacija, kritički odnos spram svih društvenih institucija, uključujući i Crkvu, te usmjerenost na doživljaj, a sve se to očito nepovoljno odražava na posredovanje vjerskog iskustva i na evangelizaciju, jer za svoj navještaj Crkva ne nalazi više potporu i socijalni izraz u sastavnicama kulture. Posljedica toga jesu "raspad konfesionalnog socijalnog miljea" i kriza crkvene vjere. Takvo stanje doduše karakterizira zapadna društva, no već se primjećuju znakovi krize i na hrvatskom podneblju.

Odgovarajući na pitanje kako bi se kršćanin i crkvena zajednica trebali odnositi spram tako složenog i ambivalentnog svijeta kulture i u situaciji krize, Ančić odbacuje demonizaciju modernizma i zalaže se za dijalog s modernom kulturom. I čovjeku današnje kulture treba navijestiti poruku spasenja oslanjajući se na središnje elemente te kulture, koji su spojivi s kršćanskim načelima i vrijednostima, a takvih je mnogo. Uostalom, njihov korijen i jest u kršćanstvu.

Posljednje predavanje održao je Borislav Dadić, profesor na Filozofsko-teološkom institutu u Zagrebu. Govoreći o sudjelovanju laika u proročkom poslanju Crkve danas, on je sukladno nauku II. vatikanskog sabora istaknuo da to poslanje izvire iz povezanosti s Kristom, glavom, te iz sudjelovanja laika kao dijela naroda Božjega u svećeničkoj, proročkoj i kraljevskoj vlasti. Kao posebno važna područja apostolata laika danas u nas predavač je označio radno mjesto, obitelj i školu, no prema njegovu mišljenju laici nisu adekvatno pripremljeni za ovo svoje poslanje. On je podsjetio na glavne ideje Ivana Merza koji i danas može biti uzorom laicima za plodan apostolat. Da bi Crkva danas mogla izvršiti svoje proročko poslanje, i klerici i laici trebaju biti "prvenstveno Kristovi svjedoci", i to osobnim životom, djelima i ponašanjem, služeći Crkvi a ne služeći se Crkvom, vjerno i cjelovito prenoseći Božju riječ. Ispravno pak življenje katoličke vjere pretpostavlja jasnu i pravovjernu formaciju kako svećenika tako i laika.

Pitanje proročkog poslanja i djelovanja Crkve vrlo je ozbiljno, osjetljivo i uvijek aktualno u njenom povijesnom hodu prema eshatonu. Po tome se naime prepoznaje njezina vjerodostojnost u konkretnim povijesno-društvenim okolnostima i nazočnost božanske dimenzije u njoj. Na simpoziju su predavači u svojim izlaganjima dostatno naglasili dužnost Crkve da naviješta i živi autentičnu riječ evanđelja i ukazali na više vidika odudaranja konkretne crkvene prakse od proročki radikalnih Isusovih zahtjeva te naznačili neke puteve rješenja. I sam simpozij bijaše proročki potvrat o proročkom poslanju Crkve!